

Roxane van Iperen

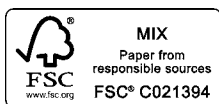
AUSCHWITZIN SISARET

Roxane van Iperen

AUSCHWITZIN
SISARET

Suomentanut Sirpa Parviainen

Bazar Kustannus Oy
Hollanninkielinen alkuteos: *'t Hooge Nest*
Copyright © 2018 by Lebowski Publishers,
an imprint of Overamstel Uitgevers BV
Englanninkielestä suomentanut Sirpa Parviainen

ISBN 978-952-279-943-2

Taitto Jukka Iivarinen / Vitale
Painopaikka Scandbook, Liettua 2020

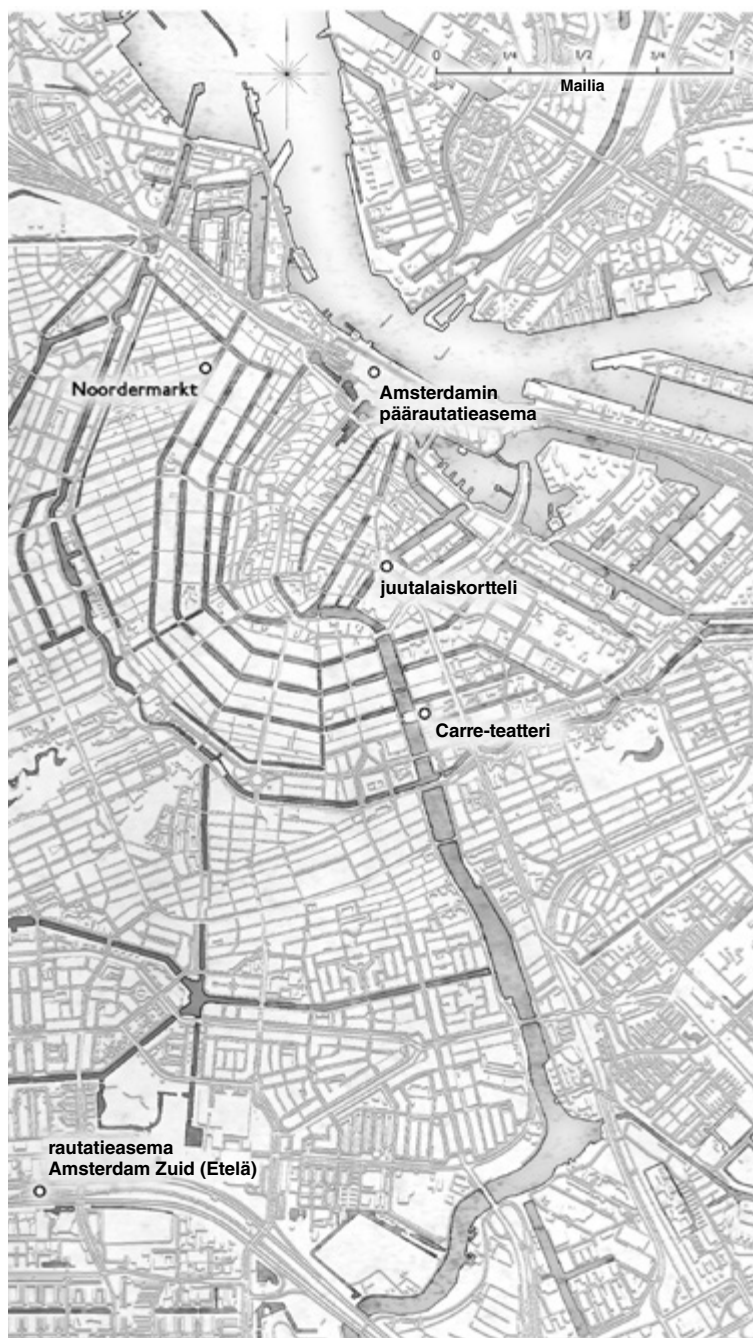
Sisällys

KARTAT	7
ALKUSANAT	11
ENSIMMÄINEN OSA: SOTA	13
1. Nieuwmarktin taistelu	15
2. Ruskea rutto.....	27
3. Lakko! Lakko! Lakko!.....	35
4. Sodan lapset.....	44
5. Kotietsintä	53
6. Vastarinta-akseli.....	59
7. Nälkäkuuri	66
8. Vankeus.....	76
9. Paossa.....	83
10. Ensimmäinen juna	93
11. Bergen aan Zee	99
12. Sienipihvi	105
13. Jansenin sisarukset.....	111
TOINEN OSA: KORKEA PESÄ.....	123
1. Huvila metsässä	125
2. Vapaa taiteilija	136
3. Naapurit	143
4. Naamiot.....	154
5. Yhteistyökumppanit.....	159

6.	Epätoivottuja kohtaamisia	178
7.	Tuulihaukka	186
8.	Syyslaulu	193
9.	Kiinalainen maljakko.....	201
10.	Luoti	216
11.	Westerbork	227
12.	Viimeinen juna	237
13.	Kidnapattu.....	246
KOLMAS OSA: SELVIITYMINEN		253
1.	Matka itään.....	255
2.	Tiedätkö Muselmannin?.....	271
3.	Lienin orvokki	275
4.	Marseljeesi	287
5.	Tähtileiri	297
6.	Myrsky	305
7.	Juhlat.....	313
8.	Kuolleiden kaupunki.....	319
9.	Viimeinen matka	324
LOPPUSANAT		337
KORKEAN PESÄN JÄLKEEN.....		345
KIITOKSET		355
LÄHTEET		357

KARTAT

Alkusanat

Hetkenä, jona ajamme pitkin metsäpolkua ja talo pilkistää näkyviin puiden välistä, me rakastumme. Se ei ole aivan se ”pieni mökki maaseudulla”, jota olimme odottaneet – tämä talo on valtava, ja sillä on nimikin: *Korkea pesä*. Katseemme vaeltavat sen majesteettista julkisivua myöten, muratin peittämiä tiiliseiniä, ikkunoita, joita kehystävät vanhat ikkunaluukut. Se huokuu historiaa ja mahtipontisuutta, mutta ilman siihen usein liitettävää irrallisuutta tai teennäisyyttä. Päinvastoin: villi metsäpuutarha, korkea heinikko, köysitikkaat, joita roikkuu siellä täällä, ja takapihan hedelmätarha – ne kutsuvat meitä juoksemaan, leikkimään, sytyttämään nuotioita ja viettämään lukemattomia öitä keskustellen tähtien alla, suojassa sivilisaation häiriöiltä. Kuinka onnekkaita olisimmekaan, jos saisimme asua täällä.

Käsittämätön tapahtuu. Vuoden 2012 loppukesällä aviomieheni ja minä, kolme nuorta lastamme, vanha saksanpaimenkoira sekä kolme kissaa muutamme matkailuautoon Korkean pesän pihaan ja tartumme vaativaan työhön palauttaa tämä erikoislaatuinen paikka entiseen loistoonsa. Seinät kunnostetaan ja portaat hiotaan, sisäkatosta poistetaan levyt, joiden alta paljastuu nerokas hirsirakenne. Revimme kokolattiamatot irti paljain käsin, ja lähes jokaisen huoneen puulattiasta löytyy salaluukkuja, vanhojen seinäpaneelien takaa piilopaikkoja. Niistä löytyy kynttilänpätkiä, nuotteja, vanhoja vastarintaliikkeen sanomalehtiä. Ja niin Pesän remontin myötä alkaa samalla sen historian jälleenrakentaminen. Monimutkaisen historian joka,

kuten myöhemmin paljastuu, kattaa tärkeän ajanjakson Alankomaiden sota-ajoista, jotka ovat yhtä tuntemattomia useimmille – jopa talon välittömässä läheisyydessä asuneille.

Tunnustelen talon edellisen omistajan, paikallisten asukkaiden, lähikylien kauppiaiden mielipiteitä, sukellan maarekisterien ja arkistojen syövereihin ja siirryn yllätyksestä toiseen. Toisen maailmansodan riehussa kuumimmillaan ja junien kulkiessa täyttä vauhtia kohti keskitysleirejä ja, ”*Endlösung der Judenfrage*”, lopullisen ratkaisun juutalaiskysymykseen ollessa jo hyvässä vauhdissa, Korkea pesä oli mahtava piilopaikka ja vastarintakeskus, jota pyöritti kaksi juutalaista sisarusta. Tulevina vuosina tutustun Pesässä asuneiden jälkeläisiin. He, jotka piiloutuivat sinne lapsina, palaavat takaisin taloon. He tarjoavat minulle muistonsa ja henkilökohtaiset paperinsa, jotta voin antaa tälle tarinalle värin ja siskoksille äänen.

Hitaasti mutta varmasti, huone kerrallaan, palapelin palaset loksahtelevat paikoilleen ja muodostavat uskomattoman tarinan, joka nyt, kuusi vuotta myöhemmin, on kirjoitettu muistiin. Menneisyys vahvistaa aivan ensimmäisen tuntemukseni: tämä talo on suurempi kuin yksikään meistä. Olemme pelkkiä ohikulkijoita, jotka ovat olleet onnekkaita saadessaan asua täällä.

ENSIMMÄINEN OSA

SOTA

”Jos meidän on taisteltava, niin sitten taistellaan. Kukaan ei saa olla petollinen itseään kohtaan. Kukaan ei saa myöskään huijata itseään. Siihen me uskoimme. Teimme sen mitä meidän oli tehtävä, mitä pystyimme tekemään. Emme sen enempää emmekä vähempää.”

JANNY BRANDES-BRILLESLIJPER

I.

Nieuwmarktin taistelu

Amsterdam, 1912. Jos Nieuwmarktin taistelu olisi päättynyt toisin, Brilleslijperin perhettä ei olisi luultavasti edes ollut olemassa. Tuolla juutalaiskorttelin sydämessä sijaitsevalla aukiolla, ikivanhan kaupunginportin juuressa, nuori Joseph Brilleslijper taisteli Fietje Gerritsen kädestä.

Heidän perheensä ovat täydellisiä vastakohtia: Joseph polveutuu matkustelevasta, jiddišin kieltä puhuvasta musisoivasta sirkussuvusta, ja vaikka hänen isästään oli tullut hedelmien maahantuoja, Brilleslijperit isännöivät yhä ylenpalttisia perjantai-iltoja kotonaan Jodenbreestraatilla, jonne kaikki perheenjäsenet kokoontuivat näyttämään ja laulamaan. Fietje Gerritse puolestaan on peräisin hurskaasta friisiläisjuutalaisesta suvusta, joka koostuu pitkistä, synkkämielisistä ihmisistä, joilla on kellanpunaiset hiukset ja jotka kasvattavat kuutta lastaan tiukassa kurissa Punaisten lyhtyjen alueen jumalattomuuden keskellä, sen satamatyöläisten, merimiesten ja huorien ympäröimänä. Jo nuoresta pitäen Fietje työskenteli vanhempiensa myöhään yöhön avoinna olevassa liikkeessä Zeedijkillä ja seisoi sälelaatikon päällä kassalla kolme ulosheittäjinä toimivaa veljeään rinnallaan. Hän on korviaan myöten rakastunut iloiseen Josephiin, mutta hänen vanhempansa eivät hyväksy poikaa lainkaan. Heidän mielestään Joseph on tyhjänpäiväinen, työtön pojankoltiainen,

joka karkailee vähän väliä tapaamaan sirkuksen mukana matkustelevaa isoisäänsä.

Kolme Gerritsen veljestä ovat useammin kuin kerran pieksäneet Josephin armottomasti, ja tällä kertaa kun hän saapuu Fietjen vanhempien talolle pyytämään tytön kättä, he peräti heittävät hänet kasvot edellä pihan klinkkerilaatoille. Joseph ymmärtää, että hänellä on vain yksi vaihtoehto jäljellä. Hän kutsuu Zeedijkin voittamattomat jätit laskeutumaan jalustaltaan, jotta hän voi kerrasta näyttää Gerritsen perheelle rohkeutensa. Vanhemman veljensä Rubenin kanssa hän kokoaa yhteen muutaman ystävän naapurustostaan, mukaan lukien Mykän Öpien, pojan, joka ei ole koskaan puhunut sanaakaan, mutta on vahva kuin härkä, joten kukaan ei uskalla pukahtaakaan hänelle asiasta mitään, ja nyrkkit pystyssä ja leukapielet yhteen purtuina he suuntaavat kohti vanhaa kaupunginporttia. Nieuwmarktin kalanmyyntikojujen edessä pyörähtää käyntiin mahtava nyrkkitappelu. Ensimmäistä kertaa elämässään Gerritsen veljekset nujerretaan. Joseph pyyhkii veren rystysistään ja hakee Fietjen tämän vanhempien kaupalta, ja he muuttavat yhdessä Rubenin ja hänen vaimonsa luo.

Olipa kyse sitten strategisesta pelisilmästä, raa'asta voimasta tai tuuripelistä, voitto merkitsee rakkaussuhteen alkua. Nuoret menevät naimisiin 1. toukokuuta 1912, ja Josephin isä löytää tuoreelle pariskunnalle pienen asunnon juutalaiskorttelin köyhimmältä alueelta. Ja siellä, 13. joulukuuta 1912, heidän tyttärensä Rebekka "Lientje" Brilleslijper näkee ensimmäistä kertaa päivänvalon.

Perhe on pennitön, mutta onnellinen. Muutamaa laihaa vuotta myöhemmin ja pienellä Jaap-ukin, Josephin isän, avustuksella he ottavat hoitaakseen pienen kaupan Nieuwe Kerkstraatilla, jonne Joseph muuttaa nuoren Lienin kanssa liikkeen yläpuolella olevaan asuntoon. Fietjen työskennellessä kaupassa ympäröityjä päiviä Joseph auttee Jaap-ukkia tukkukaupan parissa. Kestää vielä toiset neljä vuotta ennen kuin Fietjen vanhemmat – vain kahden korttelin päästä, mutta siitä huolimatta täysin toisesta maailmasta – ottavat yhteyttä tyttärensä. Syynä on

Fietjen toisen lapsen, Mariannen eli ”Jannyn” syntymä. Tytär sai nimensä äitinsä puoleiselta isoäidiltään. Viisi vuotta myöhemmin, vuoden 1921 kesällä, syntyy pitkään odotettu poika Jacob, ”Japie”, ja perhe on täysilukuinen.

Josephin ja Fietjen työskennellessä kellon ympäri tuodakseen ruoan perheensä pöytään juutalaiskortteli kasvattaa heidän lapsensa. Suurperheet asuvat pitkissä kapeissa huoneissa ja lapset nukkuvat tiskialtaiden alla tai jalkalistojen vieressä eteisessä, joten suurin osa heidän elämästään tapahtuu ulkona kaduilla. Aivan Brilleslijperien kodin nurkan takana on Carrén kuninkaallinen teatteri, jossa Lien ja Janny viettävät tuntikausia tuijottaen kauniisti pukeutuneiden, revyytä katsomaan tulleiden ihmisten virtaa. Vähän kauempana Jodenbreestraatilla sijaitsee Tip Top Theater, suosittu tapaamispaikka, jossa esitetään mykkä-elokuvia ja jossa Louis ja Heintje Davidsin kaltaiset tunnetut taiteilijat esiintyvät.

Kaikki alueella tuntevat toisensa; veljet auttavat elannon hankkimisessa, siskot auttavat kasvattamaan lapset, ja taloa ympäröivillä kaduilla tuoksuu aina ruoka. Waterloopleinilta Jodenbreestraatille saakka kojuista myydään paahdettuja kastanjoita, tuoretta kalaa, tulisia mausteita ja suolattuja etikkakurkkuja. Perjantaisin Fietje ja alueen muut naiset pitävät aina suuren katilallisen keittoa kuumana köyhiä varten. 1914–1915 sotavuosina, kun belgialaisia pakolaisia ilmestyy liikkeeseen, Fietje antaa huolestuneille äideille heidän tarvitsemansa ruokatarvikkeet, vaikka he eivät voisikaan maksaa. ”Kirjaan ne ylös”, hän sanoo ja lähettää heidät hymyillen tiehensä.

Perjantai-iltaisain perhe liittyy muiden Brilleslijperien seuraan Jaap-ukin talolle Jodenbreestraatille. He syövät kanakeittoa, soittavat musiikkia ja näyttelevät kaikkien enojen, tätien ja serkkujen kesken – perinne, jota Joseph jatkaa isänsä poismenon jälkeen oman vaimonsa ja lastensa kanssa.

Niin Brilleslijperien lasten varhainen lapsuus jatkuu rahattomassa, mutta suojatussa ympäristössä Amsterdamin juutalaiskorttelissa, perheessä, joka on tulvillaan rakkautta ja musiikkia. Mutta elämä muuttuu kovemmaksi 1920-luvun jatkaessa

kulkuaan. Työttömyys on nousussa, ja perheiltä loppuu ruoka, ja eräänä perjantaina, kun Fietje käy kylässä naapurinsa luona, tämän perinteinen köyhien keittokattilallinen on pelkkää kiehuvan kuumaa vettä.

Rakennus, jossa heidän liikkeensä ja kotinsa sijaitsevat, myydään suuryritykselle, ja heidän on pakko muuttaa Rapenburgerstraatille, joka on vain korttelin päässä heidän vanhasta asunnostaan, mutta kaupan menetys painaa raskaasti Fietjen mieltä. Joseph ei tienaa yksin riittävästi vuokraa varten, ja perhe joutuu jälleen muuttamaan ja päätyy kahden huoneen asuntoon Marnixstraatın kulmaukseen, Jordaanin kaupunginosan laitamille. Joka päivä aamun sarastaessa Fietje ja Joseph lähtevät tienamaan elantonsa myymällä hedelmiä ja kasviksia.

Vuonna 1925 tapahtuu käännekohta kun, heidän suureksi surukseen, Jaap-ukki kuolee. Veljensä Rubenin avustuksella Joseph ottaa hoitaakseen tukkuliikkeen ja muuttaa perheineen Marnixstraatın taloon, joka on jo täynnä muita perheenjäseniä. He asuvat ensimmäisessä kerroksessa, jossa Janny ja Lien jakavat keskenään kauniin huoneen. Mutta tuttu juutalaiskortteli tuntuu olevan kilometrien päässä; tytöillä on ikävä vanhaa naapurustoaan, sen asukkaita, tuttua jiddišin ja Amsterdamin murteen sekoitusta lespaavine S-kirjaimineen. Juutalaiskorttelista irrotettuina tytöt alkavat ymmärtää, miksi alati kasvava juutalaisten pakolaisten virta Venäjältä ja Puolasta pitää yhtä kapeissa taloissaan niin kuin se tekee. He muodostavat tiukan yksikön – naiset huivit päässään ja miehet pitkissä ohimokiharoissaan ja mustissa kaftaneissaan – Nieuwe Prinsengrachtin kanaalia reunstavilla kaduilla, lähellä heidän entistä liikettään, josta monilla idän juutalaisista oli tapana ostaa tuore kalansa Fietjeltä.

Siskokset ovat erottamattomat ja niin yhdennäköiset, että heitä on vaikeaa erottaa toisistaan. He nauttivat vapaudesta, jonka heidän vanhempiensa rakastava välipitämättömyys mahdollistaa. Aamuisin, kun Joseph ja Fietje ovat lähteneet torille jo hämärässä ja Japie nukkuu yhä sikeästi, tytöt hakevat polkupyöränsä vajasta ja polkevat olympiastadionin suuntaan hartiat eteen työnnettyinä ja kiitävät Amstelveensewegiä pitkin

ja kääntyvät sitten oikealle Ijsbaanpadille. Puisella kävelysillalla, joka ylittää Aalsmeeriin johtavan rautatien, heidän on noustava pyöriensä selästä, koska silta on liian jyrkkä ja korkea. Heidän on hengitettävä syvään, työnnettävä pyöränsä siltaa ylös ojennetuin käsivarsin ja silmät sirrillään, jotta he eivät vahingossa-kaan näkisi alla kulkevia junanraiteita.

Ja siinä, missä Schinkeljoki virtaa Nieuwe Meeriin, lepää korkeiden pylväiden varassa Schinkelbad, ulkoilma-allas, joka on rakennettu puusta ja täytetty hanavedellä. Hikisinä pyöräilyn ja viimeisen kiipeämisen ponnistusten jäljiltä he hyppäävät nopeasti kylmään veteen ja uivat aina hivenen liian pitkään, jolloin heille tulee kiire takaisin kotiin varmistamaan että Jaap, jota he joskus kutsuvat rakastaen Japieksi, ehtii kouluun ajallaan.

Janny ja Lien kasvavat kauniiksi nuoriksi tytöiksi. He ovat hentorakenteisia ja tummia, heidän nenänsä ovat suorat ja poskipäät korkeat, silmäkulmat ovat tuuheat kuin ketunhäntä ja paksut mustat hiukset on sidottu alas niskaan. Peruskoulun päättyessä heidän opintiansä on kuljettu loppuun; isällä ja äidillä ei ole varaa kustantaa enempää koulutusta – ja tyttöjen apu on tarpeeseen kotonakin. Opintojen vähyydellä ei kuitenkaan ole väliä; siskokset ovat uteliaita, ja he tarkkailevat tiiviisti ympäröivää maailmaa. Amsterdam tarjoaa heille kaiken, mikä heidän tarvitseekin oppia.

He auttavat Fietjeä kodinhoidossa, työskentelevät täyttä päivää ompelijattarina ja huolehtivat nuoremmasta veljestään. Kun he kasvavat, ikäero tuntuu kutistuvan, mutta luonne-erot käyvät entistä selvemmiiksi. Lien on spontaani, ulospäinsuuntautunut, isänsä kaltainen huoleton unelmoija. Janny puolestaan on maanläheisempi, ajoittain varautunut ja voimakastahtoinen kuten äitinsä.

Lien osoittautuu hyvin lahjakkaaksi musiikin saralla. Jo varhain hän laulaa lastenkuorossa, ja Jaap-ukin illanvietoissa hän on aina lavan etuosassa. Varhain teini-iässä hän ottaa tunteja Florrie Rodrigon tanssikoulussa. Florrie on juutalaisportugali-lainen tanssija, joka hankki nimeä ensin Jean-Louis Pisuissen esityksissä ja sen jälkeen ekspressionistisena tanssijana Berliinissä.

Hän perusti tanssikoulunsa Amsterdamin juutalaiskortteliin paettuun yhä juutalaisvastaisemmaksi muuttuvasta Saksasta.

Joseph ei arvosta tyttärensä pinnallista harrastusta kovinkaan paljon, vaan kieltää häntä ottamasta enempää tunteja. Mutta Josephin itsepäiset geenit ovat voimakkaammat kuin hänen arvovaltansa; Florrien kautta Lien päättyy koreografi Lili Greenin pariin, ja kuudennentoista syntymäpäivänsä tienoilla hän alkaa ottaa tältä tanssitunteja salaa isältään. Lili on yksi tanssimaailman pioneereista, henkilö, joka modernisoi klassisen baletin tekniikat. Hän näkee Lienissä lupaavan tulevaisuuden tanssijana.

Niinpä pikku-Lien työskentelee ompelijattarena päivisin, kiirehtii harjoittelemaan Lili Greenin studiolla Pieter Pauwstraatille iltaisin ja esiintyy Rembrantpleinin aukion ympärillä olevissa klubeissa öisin. Kun jälleen uusi aamu sarastaa ja hän palaa kotiinsa aamunkoitteessa, hän törmää huolestuneeseen äitinsä portaissa. Fietje hoputtaa Lienin nopeasti huoneeseensa ennen kuin Joseph näkee hänet.

Nuorempi sisko Janny ei kestä kuin puoli vuotta ompeluliikkeessä. Hän on kärsimätön ja kapinallinen, aivan niin kuin oli koulussakin. Hän kutsuu itseään henkiseksi ihmiseksi, mutta ei uskovaiseksi. Hän kasvoi juutalaiskorttelin sydämessä, mutta ei koskaan käy synagogassa. Hän on elintarvikekauppiaiden suvusta, mutta liittyy sionistiseen liikkeeseen nimeltä Hatsair, jonka jäsenistä suurin osa on lääkäreiden ja asianajajien lapsia. Heti kun hän huomaa jotakuta kohdeltavan eri tavalla kuin toisia, hän protestoi kiivaasti sitä vastaan – selvästikin Gerritsen puolen isovanhempiansa innoittamana, jotka eivät pitäneet hänen isäänsä tarpeeksi hyvänä menemään naimisiin hänen äitinsä kanssa.

Epäonnistuneen seikkailunsa jälkeen ompeluliikkeessä Janny kokeilee koko joukkoa eri töitä ennen kuin päättyy laboratorioon. Rahoilla, jotka hän tienaa labrasta, hän osallistuu silloin tällöin eri kursseille ja opettelee puhumaan vähän englantia, ranskaa ja saksaa sekä käy ensiapukurssin, mikä lopulta saattaa koitua hänen omansa ja Lienin hengen pelastukseksi.

Hän jättää sionistisen liikkeen, koska uskoo, että heidän on taisteltava paremman yhteiskunnan puolesta kaikille eikä vain ylemmän keskiluokan oikeuksien turvaamiseksi. Hän uppoutuu kommunismiin, marxismiin, sosiaalidemokraattisiin periaatteisiin – kotona hänen molemmat vanhempansa lukevat sosialistista sanomalehteä *Het Volk* – ja väittelee kenen kanssa tahansa, mistä aiheesta tahansa. Häntä huolestuttaa itäeurooppalaisten ja muiden siirtolaisten määrän kasvu juutalaiskorttelissa, vaikka heidän onkin entistä vaikeampaa päästä rajan ylitse. Janny yrittää vakuuttaa isänsä ruskeasta uhasta: fasismista. Josephin mielestä se ei tule äitymään kovin pahaksi, mutta Janny näkee todellisen vaaran Hitlerin, Mussolinin ja Francon välisessä liittoumassa, ja kun Espanjan sisällissota puhkeaa vuoden 1936 keuhkolla, yhdeksäntoistavuotiaasta Jannystä tulee vastarintaliikkeen aktiivinen jäsen.

Hän työskentelee pääosin Kansainvälisen puna-avun hyväksi, joka tukee Espanjassa taistelevia hollantilaisia vapaaehtoisia erinäisissä tehtävissä. Janny on myös Apua Espanjalle -komitean jäsen ja työskentelee yhdessä nuorista koostuvan ryhmän kanssa, joka asuu kulttuurikeskuksessa osoitteessa Keizersgracht 522 ja jolle Lien hänet esitteli. Ryhmään kuuluvat journalisti Mik van Gilse, valokuvaajat Éva Besnyö ja Carel Blazer sekä elokuvantekijä Joris Ivens. Amsterdamista käsin Janny osallistuu komitean toimintaan keräämällä rahaa sidetarpeisiin ja muihin vähissä oleviin tarvikkeisiin, salakuljettaa ambulanssin rajan ylitse ja auttaa etsimään koteja yhä kasvavalle joukolle Saksasta tulevia pakolaisia. He kertovat hänelle tarinoita lisääntyvästä vihasta juutalaisia ja bolševikkejä vastaan. Saksan tappio ensimmäisessä maailmansodassa, vuoden 1929 pörssiromahdus, joka aiheutti maailmanlaajuisen kriisin ja iski Saksaan kovalla kädellä, sekä yhä avoimemmin juutalaisvastainen ilmapiiri – kaikki nämä tekijät yhdessä ovat johtaneet Hitlerin natsipuolueen eli Saksan kansallissosialistisen työväenpuolueen NSDAP:n voittoon.

Myös tilanne Alankomaissa on heikkenemässä. Talouden laskusuunta ajaa monet köyhyyteen, työttömyys kasvaa ja

Kertomus pyyteettömästä rohkeudesta ja inhimillisyydestä maailmanhistorian synkimmällä hetkellä

TOISEN MAAILMANSODAN aikana Brilleslijperin juutalaissisarukset Janny ja Lien pyörittivät Hollannin suurinta vainottujen piilopaikkaa. Se sijaitsi vuokratussa huvilassa parikymmentä kilometriä Amsterdamin ulkopuolella, aivan natsien silmien alla. Siskokset onnistuivat pelastamaan kymmeniä ihmisiä ja tarjoamaan heille turvapaikan kaukana sodan melskeistä.

Lopulta Jannyn ja Lienin rauhaisa turva paljastui, ja heidät lähetettiin viimeisellä junalla Auschwitziin yhdessä Anne Frankin ja tämän sisaren kanssa. Vain Janny ja Lien selviytyivät hengissä ja pääsivät palaamaan Amsterdamiin.

KIRJAILIJA JA TOIMITTAJA Roxane van Iperen törmäsi Brilleslijperien siskosten tarinaan ostettuaan heidän vanhan kotitalonsa Amsterdamin läheltä vuonna 2012. Talon kätköistä paljastui piilopaikkoja ja dokumentteja talon salatusta menneisyydestä.

Arkistojen ja haastattelujen avulla van Iperen onnistui selvittämään taloa asuttaneen perheen vaiheet. Näin syntyi *Auschwitzin sisaret*, ainutlaatuinen tarina kahden nuoren juutalaisnaisen vastarinnasta natsien väkivaltakoneistoa vastaan.

ISBN 978-952-279-943-2

KL 94.8

WWW.BAZARKUSTANNUS.FI